

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452 902. szám alatt hagyta jóvá.

A lakáskérdés.

A mai lakásviszonyok olyanok, hogy aki csak teheti, szerez magának valamely módon egy kis területet, hogy azon magának igényeinek megfelelő lakást építhessen. A tisztviselő, az iparos, a munkás egyaránt erre törekszik, de ezen törekvést édes-keveset istápolják azok a pénzintézetek, melyek erre hivatva volnának. Sokan csodálkoznak azon, hogy a pénzintézetek inkább kockázatos kölcsönöket adnak ki, mintsem biztos befektetés mellett kulturális és gazdasági célokat segítenének elő.

Ennek egészen egyszerű magyarázata van. Az ugynevezett személyhitel még a kockázat mellett is sokkal jövedelmezőbb, mint például az a módja a befektetésnek, mely hosszabb időre leköti a pénzt kockázat nélkül.

Ez az egyedüli oka annak, hogy telepek létesítésére a pénzintézeteket alig, vagy egyáltalában nem lehet rábírni, bármily égető szükségé vált az már most.

A mi intézetünk már rég foglalkozott ezzel a gondolattal; de a megoldás nehézségei miatt csak lassan haladhattunk előre. Most azonban végre hozzáfogtunk — habár kisebb méretben — annak megvalósításához.

Tudomásunkra jutott, hogy Hatvanban oly rosszak a lakásviszonyok, hogy megfelelő lakáshoz alig lehet jutni és ha van is lakás, a legtöbb esetben még a legszerényebb igényeket sem tudja kielégíteni. Akiknek tehát nem áll módjukban lakóházat építeni, azok kénytelenek oly lakásokat igénybe venni, melyek részben *messze* esnek foglalkozási helyüktől, de legtöbb esetben nem is felelnek meg azon követelményeknek, melyekre az értük fizetett aránylag magas lakbérért mindenki igényt tarthatna.

Ezért hatvani tagjaink általános kívánságának tettünk eleget, midőn a vasuti állomás

közvetlen közelében egy oly földterületet vettünk meg, mely *magas és egészséges* fekvésénél fogva családi házak építésére a legalkalmasabb.

Ezzel kezdjük meg a munkát és ezután mindenütt, ahol kellő számú érdekeltek jelentkeznek, folytatni fogjuk a kisebb-nagyobb telepek létesítését.

Miután mi azok részére vettük a telkeket és ezzel kapcsolatosan azoknak fogunk házakat építeni, akik anyagi viszonyaik folytán nem volnának képesek megfelelő ingatlanhoz jutni, ha segítségre nem számíthatnak, nekünk már a telekvásárlásnál is számításba kellett vennünk az érdekeltek anyagi képességét és ezért, amint látható a kiadott megszabásokból, még a legszegényebb embernek is módot nyújtottunk arra, hogy telekhez és ennek révén házhoz is juthasson. A tervbe vett lakóházak építésénél is szem előtt fogjuk tartani, hogy az évi törlesztési részletek ne igen haladják meg azt az összeget, melyet jelenleg egyesek lakbér címén elfizetnek. Magától értetődik, hogy mindenki csak anyagi képességéhez mért igényeket táplálhat, mert mi semmiféle üzérkedésre nem nyújtunk segílyt. A telkek készpénzért, vagy pedig megállapodás szerinti részletekben fizethetők, a házépitésre azonban csak az tarthat igényt, aki a telket már kifizette és megfelelő biztosítékot nyújthat arra nézve, hogy a törlesztési részleteket pontosan fizetni is fogja.

Megjegyezzük, hogy az általunk való építetés senkire sem kötelező. Mi az építésre az ilyenek kívánságára megfelelő biztosíték mellett pénzt is folyósítunk megállapodás szerinti visszafizetés ellenében.

Az építkezést csak jövő tavasszal fogjuk megkezdeni, mikor tisztában vagyunk az építendő házak mennyiségével, hogy ily módon a tömeges építkezés által megtakarításokat elérhessünk.

Ugyanezen elveknek szem előtt tartásával folytatni fogjuk ezen munkánkat úgy a főváros közelében, mint a vidéken, ha a megfelelő érdekeltség kötelező formában eziránt hozzánk fog fordulni és mi anyagi hátrány nélkül a velünk szövetkezett pénzüzetekkel ezt megtehetjük.

A több oldalról beérkezett erre vonatkozó kérdésekre felvilágosításul még megjegyezzük, hogy egyes házak építésével nem fogunk foglalkozni, mert vidéken nem tudnók kellően ellenőrizni azt, hogy az egyeseknél befektetendő tőke megfelelően volna-e biztosítható.

Mindamellett minden erre vonatkozó kérdésre bárkinek készségesen kimerítő felvilágosítást adunk.

Hatvani tagjainkhoz.

Mindazok, akik az általunk Uj-Hatvanban létesítendő telepen telket akarnak venni, forduljanak ottani megbizottainkhoz, Müller József, Pettenauer Károly és Sánta Jenő urakhoz, vagy központi irodánkhoz: Budapest, VII., Baross-tér 17. A megbizott urak minden ide vonatkozó ügyben szívesen nyújtanak felvilágosítást.

Mindazok pedig, akik telkeket előjegyeztek, f. évi augusztus hó 4-ig foglalják le azokat végérvényesen, mert azontul az előjegyzések hatályukat veszítik. A végleges szerződéseket központi igazgatóságunk a lefoglalás után azonnal ki fogja állítani és a feleknek közvetlenül kézbesíteni.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Egyesületi tagjaink a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva, mint a kezei közt levő és a társaság által kiadott kötvényben részletezve van. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben annak módozatai szerint biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál ezen társasággal kötött szerződés értelmében és a társaság általános biztosítási feltételeinek keretében baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 1000 illetve 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges állandó munkaképtelenség esetére a tag 1000, illetve 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt a szerkesztőségnek okvetlen bejelentendő.

3. A tag belépésétől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyésze által a készkiadások megtérítése ellenében képviseltetik.

4. Az egyesület közlönye minden tagnak belépésétől kezdve díjtalanul megküldetik.

5. A tagok kellő biztosíték mellett a „Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet“-től kölcsönt vehetnek igénybe.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 7. sz. kimutatott segélyösszeg K 146,950.—

Ujabb segélyek:

5001. Gyetvay János, Tiszafüred, a tag halála után	600 K.
856. Szigethy A. József, Temesvár, a tag halála után	1000 »
4047. Dobi Ervin, Nagybánya, a tag halála után	250 »
653. Vörösmarty Sándor, Kassa, a tag halála után	500 »
2829. Czikó Lajos, Hatvan, a tag neje halála után	300 »
3274. Hulman János, Szolnok, a tag neje halála után	300 »

Balesetsegélyek:

Lapunk 7. sz. kimutatott segélyösszeg K 40,127.93

Ujabb segély:

4081. Balta József, Szombathely	150 K
--	-------

Tagjainkhoz. Felkérjük tagjainkat, hogy a biztosítási díjakat legkésőbb minden hó 10-ig annál is inkább fizessék be, mert a fizetések elmulasztásából eredő hátrányokért a vezetőség semmiféle felelősséget nem vállal. Az alapszabályok értelmében ugyanis mindazon tagok, akik 30 napig befizetéseket elmulasztják (alapsz. 12. §.), a tagok sorából törölendők és ez által minden igényüket a biztosítási összegre elvesztik.

Erre való hivatkozással tehát ismételten figyelmeztetjük tagjainkat, hogy a fizetéseiket saját érdekükben a legpontosabban teljesítsék.

Az igazgatóság.

Az Egyesült-Államok gyermekvédelme.

Az Egyesült-Államok törvényhozása mostanában két nagyfontosságú törvényjavaslatot tárgyal, az egyik a gyermek, a másik a munkás védelméről szól. Aki csak valamelyest is foglalkozott az amerikaiak szociális munkájával s nevezetesen a valóban bámulatra ragadó gyermekvédelmi intézményeikkel, méltán azt hihette, hogy ott e tekintetben az állapotok szinte absolute jók — hisz ott a veszni indult gyermeket fizikailag és erkölcsileg igyekeznek minden áron megmenteni, mert ma, amidőn a tudomány már nagyon sok dolgot helyez élénk világitásba, átment a köztudatba és tul az Océánon jobban s gyorsabban, mint Európában, hogy a védelemre szoruló gyermek szerves kapcsolatban van a szociális és gazdasági kérdésekkel, amennyiben a jövő generációnak erkölcsi és anyagi sorsát a mainak gondos nevelése, javítása és gyógyítása dönti el. Az amerikaiaknak ez az öntudatukba átment fölfogása keltette az emberben azt a képzetet, hogy az Unio védelemre szoruló gyermeksege — boldog gyermek és ime ott is törvényt kell hozniok, hogy a gyermekeket megvédjék a gyermekmunka ellen. Mindazáltal nagyon is megemlítésre érdemesek gyermekvédelmi intézményeik:

I. M. Baernreiter dr. egyik rendkívül érdekes művében említi, hogy 1900-ban az Unio államaiban hatszáz különféle gyermekvédőegyesület működött, amelyek 150.000 gyermeknek viselték gondját. Az egyesületek cthonjai, intézetei, iskolái, szanatóriumjai s gyönyörű vidéki nyaralótelepei tagsági díjakból, alapítványokból és adományokból létesültek és létesülnek folyton ujak és ujak. Például 1903-ban kegyes adományaik összege 102 és fél millió koronát tett ki.

Ott a kezdet legkezdetén egyes kiváló, meleg szivü emberbarátok léptek akcióba, úgy ahogy most nálunk gróf Edelsheim-Gyulai Lipót teszi s többet értek el, mintha száz törvényt alkottak volna, mert miután a humanisták a társadalmat közömbösségéből felrázták, ügyüknek megnyerték, könnyű volt az államhatalmat is megnyerniök, ezen aztán nagyon sok fordult meg . . . Szabad országban az államhatalom soha sem térhet ki a népakarat elől. S ma Amerikában az állam a társadalommal — és megfordítva — vállalva dolgozik a jótékony terén.

Az amerikai gyermekvédelmi intézmények berendezése, szervezete, amelynek hatáskörébe a gyámolító, elhelyező és javítóintézetek egy része tartozik, annyira praktikus és oly mély etikai alapon nyugszik, hogy nemcsak a veszni indult munkaerőnek nagy százalékát, de magát az individuumot önmaga és a köztársaság részére is megmentik. Nevelnek belőle foglalkozását szerető, törekvő, tehát relative boldog embert. S mig például nálunk és Európa többi országában a gyermekvédelem a gyermeket csak 15 éves koráig gyámolítja, addig tul az Océánon mindaddig felügyelet alatt marad, mig bele tudják az élet keretébe illeszteni. Vannak esetek, amikor még a 20—24 éves is felügyelet és erkölcsi gyámolítás alatt van.

Roppant helyes Amerikában az is, hogy a törvény a gyermeket teljesen fölibe helyezi a szülőnek; ha a szülő nem képes gyermekét szellemi, erkölcsi és anyagi tekintetben fölnevelni, az állam érvénye-

siti jogát és a gyermeket, tekintettel vallására, jobbára a gyermeket védő egyesületekre bizza és fölnevelteti. Ott a gyermek mindenekfölött való! Az egyesületek a gyermekeket, amennyire csak tehetik, vidéki farmer-családoknál helyezik el, részben adoptatio útján és részben fizetéssel. Az amerikaiak van egy végtelenül kedves szociális vonása: szereti a gyermekeket s ha magának nincs, adoptál egy-két gyermeket. Sajnos, nálunk ez a vonás teljesen hiányzik. A gyermekek a farmokon, ahol minden épkézláb ember szakadatlanul dolgozik, már a példa és a megszokás alapján megtanulnak dolgozni és rendes emberré válnak. Örök igazság, hogy csak a henylő, rest gyermekekből, serdülőkből kerül ki a társadalom salakja. Javitóintézetekben pedig a Reformatory System alapján történik a javítás, vagyis nincs többé testi fenyték, de van a leggondosabb nevelés és szerető bánásmód. Fejlesztik a gyermek kilesett jó hajlamait, szellemét, vallásos érzületét és rászoktatják a munka megbecsülésére és szeretetére, arra törekszenek teljes odaadással, hogy a javításra szoruló gyermek lelkeben önmagától támadjon a vágy, hogy más gyermekeké. rendes, hasznos emberré váljék. A javítástól, mint messze kiható nemes kulturfeladattól áthatott amerikai társadalom melegen lelkesedik a javítóintézetek Reformatory System-jáért. És ez a lelkesedés juttatja az egyesületeket nagyon busás kegyes adományokhoz.

A javítóintézetekből kikerült gyermeket sem hagyja az amerikai magára s Massachusettsben például a Board of Charity nevü egyesület veszi át s egy-egy visitoo útján ügyel rá. Csak akkor veszi le róla szemét, ha meggyőződik, hogy a gyermek vissza nem esett. Gyönyörű dolgok ezek! Nálunk ma aránylag gróf Edelsheim-Gyulai páratlan ügyszeretete és csodás buzgalma folytán több történik, mint Európa többi országában s meg van már a reményünk, hogy mi is az amerikaiak nyomdokaiba fogunk lépni, sőt megkapjuk az oly fontos serdülők külön bíróságát is. A boldog amerikaiak már ott vannak, hogy fiatalok bünöseik sem a rendőrségen, sem a fogházban, sem a tárgyalóteremben nem érintkeznek az érett koru delikvensékekkel. Gróf Edelsheim-Gyulainak immár sikerült a társadalmat a gyámolításra szoruló szerencsétlen, boldogtalan gyermekeknek megnyerni és így munkájának sikere biztosítva van.

Balogh Irma.

A méhek hasznossága.

Hogy a különféle rovarok mily jelentékenyen elősegítik gyümölcsfáink megtermékenyítését, az köztudomásu dolog, amióta ezt a nagy természet-tudós, Darwin, kiderítette. Nemrég egy francia adott ki egy kis munkát, amelyben azt fejtegeti, hogy a méheknek nemcsak arról a hasznos szorgalmáról akar beszélni, amelynek az édes mézet s a sokféle czélra hasznos viaszt köszönjük, hanem egy sokkal nagyobb fontosságú dologról is. A méheknek arról a fontos működéséről t. i., amelylyel nagyban elősegítik a gyümölcsfáink és más hasznos növényeink megtermékenyülését. Tapasztalatai alapján kijelenti, hogy az okszerű méhészet céltudatos felkarolása egész mezőgazdaságunkat fellenditené, amennyiben a termények mennyiségét megkétszerezné.

Itt azután igen érdekes és tanulságos tapasztalatokat hoz fel bizonyítékkal. Egyes helyeken pl. a gazdák csak gabonát termesztettek, amelyet mint vetőmagot adnak el. Mindegyik gazdának van pár kas méhe, amelyet a gabona virágzásakor a gabonátáblában helyez el. S a legszebb gabonát ott aratják, ahol a méhkas állott. Ezt a tapasztalatot előadta egy község birájának. Ez megfogadta, hogy birtokának azt a részét, ahol méhese áll, gabonával fogja bevetni. S mi lett az eredmény? Az, hogy ezen a részen sokkal szebb gabonája termelt, úgy hogy ezt tartotta meg a másik évre vetőmagul.

Ami a gyümölcsfák megtermékenyítését illeti, még meggyőzőbb bizonyítékok vannak. A ninvilli plébános egy tavaszon kertjének egyik falához méhest állított s egynéhány kas méhet helyezett oda. A fal mellett egész sor különböző gyümölcsfa állott, amelyek a leggondosabb ápolás mellett sem hoztak gyümölcsöt. S ebben az évben, csodák csodája, bőséges termés volt rajtuk. Ez is a méheknek volt köszönhető. A kis munkában egész sora van az ilyen érdekes tapasztalatoknak, azonban még érdekesebb lesz a nagy Darwinnak egy megfigyelését itt felhozni. Darwin a gyümölcsfáknak a méhek által való megtermékenyítését éveken át megfigyelte s újra meg újra ugyanazon eredményekre jutott. Különféle növényeket vetett el méhese előtt s virágzásakor egy részének virágját kellő módon elfödte a méhek elől. Midőn a növények magjai megértek, kiderült, hogy amelyeknek virágja a méhek elől el volt fedve, azok 50—60%-kal kevesebb magot érleltek s ezek a magok is jóval kisebbek voltak a szabadon állókénál. Darwin ebből azt következtette, hogy ez a méheknek tulajdonítható, amelyek mindig felkeresik a virágokat mézért. A méz a virágokban mindig megújul, és ha a fölösleget a méhek el nem viszik, a virág s így a termés fejlődése nedvbőség következtében megakad, a növény mintegy megful a maga zsirjában. Bizonyítja ezt, hogy az elkülönített növények a virágzás után nem nőttek tovább.

A lelkes francia, Jobard a neve, élénken ajánlja tehát a méhészet felkarolását s megemlíti, hogy több országnak igen szép méhészete van s itt dicsérettel említi fel hazánkat is.

Némelyeknek az az ellenvetése a méhészkedés ellen, hogy sok időpocsékolással jár, amely időt másra sokkal eredményesebben lehet felhasználni. A mezőgazdának azonban, még akkor is, ha a méz és a viasz nem fizeti meg a fáradságát, (ami ugyan ritkán történik) azt kell tekintenie, hogy szinte pótolhatatlan az a haszon, amelyet a méhek a növények megtermékenyítésével nyújtanak. Az élelmes Amerikában egy csomó nagy milliomos társaság van, amely csak a méhészet terjesztésével foglalkozik, még pedig első sorban az itt fejtegetett szempont alapján.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Vasutasok érdeke. Felhívjuk t. olvasóink figyelmét a dr. Fülész Lajos kolozsvári fogalmazó által összeállítandó és f. évi október hóban második kiadásában megjelenő „Vasutasok könyve” című munkára és az arra vonatkozó előfizetési felhívásra.

Ezen munka első kiadása teljes mértékben

kiérdemelte a megrendelők elismerését és megelégedését.

Különösen a hivatalos jellegű különböző személyügyi tudnivalókban a közelmúltban felmerült és még várható tömeges és nagyfontosságú változások azonban feltétlen szükségessé tették, hogy a könyv az új állapotoknak teljesen megfelelően átdolgoztassék.

A könyv tárgyát magában foglalja czime, mely szerint az »tájékoztató tényleges és nyugdíjas vasutasok s azok családjai részére hivatalos és magánjellegű személyi ügyekben«, azonban a könyv valóban közérdekű és gazdag tartalma iránt érdeklődők részletes felvilágosítást nyerhetnek az előfizetési felhívásból, melyet kívánatra készséggel megküld a szerző, (Kolozsvár, Ferencz József út 1. sz.)

Részünkről minden vasutasnak a saját és családja érdekében is a legmelegebben ajánlhatjuk, hogy ezen a gyakorlatban igen jól bevált kézikönyvet igyekezzék megszerezni. Czélszerű és ajánlatos, hogy minden egyes szolgálati főnökség, — esetleg közösen — megrendelje a könyvet.

Különösen a szolgálati főnök urakat érdeklő tudnivalók külön részben vannak összefoglalva. A könyv nagy 8-adrét alakú, 20 ivnyi (320 oldal) terjedelemben fog megjelenni és ára kötre, bérmentes küldéssel 3 korona, megrendelhető a kibocsátott felhívásokon, lev. lapon, postautalványon.

Gyűjtők 10 példány után egy díszkötésű tiszteletpéldányt kapnak.

A könyv ára szerző czimére f. évi október 25-éig küldendő be, mely esetben a könyv bérmentve küldetik, ellenkező esetben a megrendelő terhére utánvét mellett. A megrendelések lehetőleg f. hó 25-éig eszközözendők.

Szerző munkája valóban megérdemli, hogy azt minden vasutas a legszélesebb körben támogassa, ajánlja és megrendelje.

Egyvágányu vasut. A londoni tudományos akadémia legutóbbi ülésén rendkívül érdekes és nagyfontosságú találmányt mutatott be Brennan Luigi olasz mérnök, a Brennan-torpedó feltalálója. Legújabb találmánya az egyvágányu vasut. A feltaláló azt reméli, hogy ezzel a vasuttal már a közel jövőben a legnagyobb biztossággal 240 kilométert lehet haladni óránként. Az egyensúlyt Brennan az ugynevezett gyroskop segítségével tartja fenn. A gyroskoppal tett eddigi kísérletek mihelyt passzív ellenállásba ütközött, azonnal meghiusultak Brennan ezt az akadályt is legyőzte. Az ő vonata még erős vihar esetén sem borul föl és azt állítja, hogy nincs olyan erő, amely ezt a vonatot képes lenne vágányáról kizökkenteni. Az egyszerű automatikus mechanizmus két szárnyas kerékből áll, amelyeket villamos motor hajt. Brennan találmányát egy kis modellben mutatta be, amelyben kis fia foglalt helyet. A kísérlet fényesen sikerült. A vagonoknak, amelynek építését Brennan legközelebb megkezdi, 24 kereke lesz.

A schönbrunni állatsereglet. Minap érkezett Bécsbe az az állatsereglet, amely a »Szigetvár« hadihajó fedélzetén érkezett meg tegnapelőtt Pólába Singaporeból. Az állatokat, amelyek között nagyon értékes példányok is vannak, Schönbrunnban helyezik el. Legérdekesebbek a most érkezett délővi állatok között az orangutangok, összesen: 7 darab. Az egyik orangutang, amely utközben megbetegedett, elpusztult. Kettő közülök gyengélkedő, három és

pedig a legszebb példányok, eltekintve egy kis katarustól, egészen egészségesek. Van még egy kicsi is köztük, amely szintén nagyon beteg, de az orvosok remélik, hogy meggyógyul. A három egészséges orangutang is nagyon érzékeny a hőváltozás iránt. Ebéd után, daczára a nagy melegnek, betakaróznak a takarókba, annyira, hogy csak a fekete fejük látszik ki. Amikor megunják a mozdulatlan fekvést, kibujnak a takarók alól és mellső lábakkal valóságos tornászmutatványokat produkálnak. Különben nagyon jóindulatu és engedelmes állatok. Ápolóik iránt úgy látszik nagy bizalommal vannak és minden szivességet hálás pislogással fogadnak. Az ujonnan érkezett állatokat a király is megtekintette.

A király mondta. Madridból írják a párisi ujságoknak ezt a kis történetet. Alfonz király házassága első hónapjában kihallgatáson fogadott egy fiatal spanyol hölgyet, aki épen abban az időben végezte el Párisban az orvosi egyetemet s akinek valami megköszönni valója volt. A király beszélt arról a hivatásról, amely az orvosi pályán a nőre vár s a doktorkisasszony nagy figyelemmel hallgatta.

— Magam is boldog vagyok, — mondta a király, hogy asszonyaink női orvosokat kapnak s a feleségemhez is nőt akarok orvosnak fogadni. A kisasszonyt, mint kezdőt, sajnálatomra nem nevezhetem ki, legalább első orvosnak nem. Hanem tudja mit? Ha első gyermekem fiu lesz, kinevezem második orvosnak a királynéhoz.

A leány boldogan távozott a kihallgatásról s a király, úgy látszik komolyan vette ígéretét, sőt bizonyára előre kiadta a parancsot is, mert néhány órával azután, hogy a trónörökös megszületett, megjelent a doktorkisasszonynál egy udvari tisztviselő.

— Ő felsége nem felejtette el ígéretét — mondta az udvari ember s elküldte a kinevezést. Együttel át kell adnom azt a parancsot is, hogy jelentkezzék a legközebbi általános kihallgatásra.

Ez a kis eset szájrul-szájra jár Madridban s nagyon tetszik a népnek, mert a királyi pár most nagyon népszerű és a doktorkisasszony is egyike a legkeresettebb madridi orvosoknak.

Egy urasszony hősies halála. Castelbrusso állomáson megrendítő szerencsétlenség történt. Benedetta Rosi, a vasútállomás főnökének a neje az állomástól mintegy kétszáz lépésnyire sáétálgatott, amidőn a turini gyorsvonat teljes menetsebességgel rohant az állomás felé. Ebben a pillanatban, észrevette az urasszony, hogy a pályaór hároméves fiacskája gondtalanul játszik a sinek között. Lélekszakadva futott a gyermekhez, akit sikerült is a sinek közül kirántania s a töltésre dobni. De ekkor már odaért a gyorsvonat gépe és elütötte a hősies asszonyt, akinek egyik lábát leszakította. A szerencsétlen asszonyt azonnal orvosi ápolásban részesítették, de hiába. Egy félóra mulva elvérzett. Óriási részvét mellett temették el.

Növények balzsamozása. Érdekes találmányról számol be olvasóinak a »Pro Famiglia« című római hetilap. A jelentés szerint sikerült Costantino Gregori római tanárnak olyan szerfeltalálása, melynek alkalmazásával a növények és rovarok eredeti állapotukban évekig eltarthatók. Sőt a növények legtöbbje, ha évek mulva ismét megfelelő talajba kerül, életképessé válik. Különösen természetrajzi

muzeumok és növénytani intézetek látják majd nagy hasznát a korszakalkotó találmánynak. Az olasz király, aki felette érdeklődik a találmány iránt, magához rendelte Gregori tanárt és elismerését fejezte ki a bemutatott herbarium bebalzsamozott növény-példányai felett.

Az elkeseredett férj. Az oroszországi Revalban megjelenő lapok szerkesztőseit arra kérte egy elkeseredett polgár, hogy lapjaikban az alábbi közleményt tegyék közlé. A közlemény, a mely meg is jelent, így hangzik:

»Fiatalemberek figyelmébe! A revali asszonyok újabb ravaszágát találták ki, hogy a fiatalembereket hálójukba kerítsék és tőlük egyetmást kihizelegjenek. Már régebben hallottam egy asszonyról, kinek a férje másutt lakik, hogy magát hol hajadonnak, hol özvegynek mondja, továbbá az egyes barátjai irányában szerelmet hazudik és nekik házasságot ígér, hogy azokat ilyképen magához lánczolja. Most nemrégiben Reval egyik külvárosában volt dolgom és akkor megláttam és meg is ismertem azt az asszonyt, aki ugyanakkor egyik barátjával járt ott. Ekkor aztán kiderült, hogy ez a hiressé lett özvegy nem más, mint az én kedves feleségem, Quitjend Elvira (néha a leánynevén Jaddat Elvirának mondja magát). Minderről hivatalos bizonyítványt tudok fölmutatni. Figyelmemet a fiatalembereket, hogy óvakodjanak a feleségem hálójától. Quitjend Gyula, revali polgár.

Megoperált elefánt. A newyorki állatkert szelid és nagyon okos elefántjának óre, Jewel észrevette, hogy az elefánt nagyon sántít. Hogy megtudja az okát, egy késsel mélyen bemetszett a talpába s egy idegen testre akad. Az elefánt a nagy fájdalomtól összerándult, azután ormányával fölkapta az őrt s szeliden a háza sarkába vitte. Az ór azonban újra megvizsgálta a lábat s végre rájött, hogy az elefánt egy hosszú szögbe lépett bele. Az állat nagy figyelemmel kísérte az ór minden mozdulatát s mikor maga is meglátta a szöveget, félretolta az őrt és ormányával maga húzta ki a szöveget.

Tizenkét millió korona rágalmazásért. W. R. Hearst newyorki sokszoros milliomos és több »sárga« ujságnak a tulajdonosa, a »Chicago Tribune« tulajdonosát és főszerkesztőjét öt rágalmazó cikk miatt bepörölte és minden egyes cikkért félmillió dollár kártérítést követel. Hearst jelenleg negyven éves ember, számtalan milliót örökölt az apjától és ezt a nagy vagyont maga is megnövelte néhány millióval. Nemrég New-York polgármesteri és később kormányzói állására pályázott, de sikertelenül.

Merész sebészi műtét. New-Yorkban a minap vakmerő műtétet kockáztattak meg a bellevuei kórház sebészei. Egy beteg embert vittek a kórházba, aki még november havában minden ellenőrizhető ok nélkül elvesztette beszélőképességét. A sebészek abban a föltevésben, hogy a beteg megmenthető, szokatlan kísérletre szánták el magukat. A beteg beleegyezésével meglékelték koponyáját, az agynak a homlok felől való harmadik tekeredése tájékán s ott — amint sejtették — ráakadtak a baj okára: egy agydaganatra. A daganatot aztán villamosággal eltávolították. A beteg állapota azóta rohamosan javul: beszélőképessége teljesen visszatért.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Végzet.

(Vége.)

Ilyen beszélgetések lassankint csendes mederbe terelték Ferke véré, szorgalmasan verte a vasat, kész örömmel kalapálta a pengékbe a szép arany cziradákat, magyar, török, latin vitézi szólásokat. Mehmet nem vallott tanítványával szégyent. Néha napján magyar urak is kerültek a bazarba. Ilyenkor Ferke volt a vásáros, ő tudta a kedvükre való fegyvert előkészíteni s sok jó körmőczi maradt Mehmetnél az ilyen alkalmakkor. Ferke ilyenkor aztán a vásár után megtudakolta az otthon való állapotokat, de bizony évek multak, mégse hallott jobbat, csak rosszabbat. A magyar haza felett egyre jobban borult be az ég.

Egyszer csak izgalmas hírek szálldogáltak a bazarban. Hogy Magyarország újra felkelt a császár ellen, hogy a kuruczoké már az egész ország a padisah is szövetséget köt velük s hadat indit velük együtt a németre. Ferkének feldobogott a szive s a mikor a lovászmester egy este csillogó szemmel mesélte el neki hiteles értesüléseit, szilárd elhatározás érlelődött meg lelkében. El haza, az édes hazába, Rákóczinak zászlaja alá. Ha kezéből kivették Thököly fejedelem zászlóját, most megragadja a fiát. A fejedelem a bujdosás kenyerét eszi, de im adott helyette Isten szabadtót az elárvult magyar hazának. Most bizonyára szükség van otthon minden épkézláb emberre, ő, a mint alkalom adatik, rögtön hazafelé veszi utját.

Az alkalom nemsokára meg is jött. A fejedelemtől követség jött a portára s Ferke nagynehezen be tudott jutni hozzájuk. Megigérte egyikük, hogy elviszik magukkal mint kíséretbeli embert, ha ugyan Moldván keresztül valahogy vissza tudnak kerülni Magyarországra. Különben még hetek telnek bele, a mig a török urakkal meg hányják-vetik a dolgaikat, addig csak készülődjek az utra.

Ferke boldogan sietett haza. Nehéz sor várt rá. Mehmet gazdával nem is merte maga elintézni a sorát, hanem elhívta pártfogóját. Az öreg fájó szívvvel marasztalta Ferkét, de mikor látta, hogy szándéka megmásíthatatlan, beleegyezett a válásba. Kihozott a kamrából egy szép kardot, a melyik remekbe került ki a keze alól. Ferkének adta szives szókkal:

— Nézd, fiam, ezt a drága munkát, basára vagy nagyvezérre várt ez az én kamrámban, vedd ajándékkul az én kezemből. Adja Alláh, hogy nagy becsületet szerezz vele magadnak, basaságot vagy vezérséget. Emlékezz meg az adójáról is és jót kívánj neki, ha emlegeted. Benne van a nevem, készítette Mehmet, Mehmet fia Stambulban, Allah áldja meg a munkáját.

Ferke csak öleléssel tudta megköszönni az öreg jóindulatát, azok most meg már büszkén nézték pártfogoltjukat. Mintha helyettük is menne a hadba, vészbe. Mehmetben is feltámadt a török vitézi vér s késő éjjelre járt az idő, a mikor még a lapos

háztetőn ültek s beszélgettek elmúlt időkről, háborúról, vitéz magyar daliákról s hadverő szultánokról.

Harmadnapra reggel Ferke jól felkészülve utnak akart indulni, de bizony Mehmet mester is vele tartott s az uton találkoztak a lovászmesterrel is, a ki épen hozzájuk igyekezett. Együtt mentek abba a kis konakba, a hol a nagyvezér jóvoltából a követség megszállott. Megzörgették a kaput, egy szerecsen szolga nyitotta meg előttük. Mikor Mehmet gazda elő adta neki, mi járatban volnának, sajnálkozva adta tudtukra, hogy a követség nem tudni miért, de megszakította itt való tartózkodását s előtte való nap hajnalban utnak indultak mindnyájan. Ferke a kapufélfának dőlt e beszédre, az édes hazának előtte lebegő képe egyszerre elröppent előle s keserves zokogásba fult a csalódása.

Mélyen leverte mentek haza s napok mulva adta tudtára a lovászmester Ferkének, hogy mint udvarában hallotta, a követség a bécsi követ fondorlatai következtében nem érhetett el a portán semmit, sőt életüket is felbérelt orgyilkosok fenyegették, így hát legjobbnak látták visszatérni a fejedelem táborába. Ferkét a nagy csalódás évekkkel öregebbé tette. Ettől fogva eltűnt minden jó kedve. Szótalanul, komolyan, szinte komoran végezte munkáját s bár az öreg Mehmet csak ferkének szölgatta, igen beillett már Ferencznek is.

* * *

Egy eset Ferke életének ebbe a borus alkonyodásába haragos színeket kevert. Olyanokat, amelyek az alkonyodó nap égboltján a közelgő vihart jelentik.

Egy nap fényes követség jött a portára. A német császár küldte ezeket az urakat a padisahhoz, ki tudja, vaj miért. A követség egy pár tagja betévedt a bazarba is, s legelső sorban Mehmet mester boltja, jobban mondva gyekénye körül állapodtak meg.

Mehmet mester látható meglepéssel simogatta a szakállát, a mikor a fényes urak nem győzték eleget csodálkozni a remek munkákon. Majd a tolmács segítségével meg esett a vásár is. De az egyik urnak még volt valami kívánsága. Szeretett volna egy szép spádét is hazavinni, de az nem volt az eléjük rakott fegyverek között egy sem.

— Hjha frengi uraim, szólt az öreg, mostanában nem igen kelendő portéka az. Már nem járnak olyan sűrűn a frengi urak a padisah udvarára, mint azelőtt. De azért eredj csak Ferke fiam, ugorj haza s hozass Achmeddel a rabszolgával egypárat. A fegyvertartó kamarában lesz még egynéhány.

Ferke és a rabszolga nemsokára meg is fordultak. A szolga lerakta a spádékat, s az urak el kezdtek válogatni. Achmed félrehúzódott s türelmesen várta, mikor kell majd újra czipelnie vissza a nehéz fegyvercsomót.

Amint a német urak elkezdtek egymás között a maguk nyelvén beszélni, odafordította szőrös arcát s buta félszeggel bölintgatott minden szavukra.

Mikor az egyik egy valóban gyönyörű darabot vett a kezébe, behunyta a szemét s mint az álmjáró katonásan suhintott a karjával egyet-kettőt, azután sajátos torokból jövő hangon rikkantott valamit. Aztán petyhüdtén szinte leejtette karját, kinyitotta a szemét s újra bámulta az alkudozókat. Azok semmit sem vettek észre, de Ferke, aki egy kissé hátrább állott, meglepetve mormogott valamit a szakállába.

A vásáros urak eltávoztak, Achmed szóltanul vállára kapta a terhet s megindult Ferke előtt hazafelé. Ferkét utközben egész sereg furcsa gondolat lepte meg. Gyülekeztek agyában mint Gellért-hegyére a seprón nyargaló furiák szinte homály borult a szemére, amint mind jobban elmélyedt. Egyszerre csak az riasztotta fel, hogy Achmed megverte a kis utcaajtót. Amint beléptek, Achmedre tekintett, s ez a tekintet még jobban felkavarta a vérét. Elhatározta, hogy nem megy vissza a bazárba, felkötötte a bőrkötényét, hogy majd dolgozik valamit, de bizony csak leült és csak egyre főtt a feje nehéz gondokban, Achmed, a nyomorult szolga, a bazárban a karjával katonás vágásokat tesz, aztán német komandót ejt ki a száján, s az az átkozott sebhely a pofáján. Tűzben égett az egész feje, alig várta, hogy Mehmet megjőjön. Estebéd után felment hozzá a lapos háztetőre s ott csibokszó mellett elkezdtek beszélgetni.

— Mondd csak, atyám, — fordult hirtelen Ferke az öreghez, — miféle fajzat ez az Achmed.

— Valami átkozottfrengei, — felelt Mehmet, — a padisah ellenségei közül. Nem érdemes vele törődnöd. Nem érdemel más sorsot, bár mindnyáját ilyen sorban tudnám.

— Hogy jutottál hozzá?

Mehmetet szinte bántotta, hogy Ferke még kérdezősködik arról a hitvány ebről, de aztán csak belefogott, s minden szüszavusága ellenére épen eleget mondott Ferkének.

— Egy derék janicsár hajtotta végig a bazáron s igen olcsón kínálta mondván, vegyétek meg ezt a finom császár madarat odaadom egy pár papucsért. Ott fogta valahol Belgrád körül, a bécsi király katonái közül, még látszott is a ruháján az aranyos sujtás. Papucsom ugyan nem volt, hát adtam neki érte egy kést, amivel igen jól lehetett aprítani a pilafnak való ürühust, meg aztán egy findsa kávé. A janicsár, Allah adjon a padisáhnak sok ilyen derék harczost, megitta a kávé, azután eltette a kést, de előbb levágta a szijat a fogoly kezéről, mert az nem járt vele és Allah nevével elköszönt tőlem. A rabnak Achmed nevet adtam, mert az előbbit, akit elvitt a fekete halál, szinte úgy hitták. Azóta itt van nálam. Bajom nem volt vele, mert tudott törökül is, de kezdetben, a hogy az öreg Edinah szolgáló mesélte, szívesen kerített egy kis rizspálinkát s olyankor álmában sokat beszélt tüzről, aranyról, kincsekről.

Ferke egy cseppet sem mutatta felindultságát csak jó éjszakát kívánt az öregnek, s úgy tett mintha aludnék.

Pedig nagy dolog készült lelkében. Ahogy készült, így már el is határozódott. Lement a háztetőről, belökte a fegyvereskamra ajtaját, mécses gyújtott, azután hosszú próbálgatás után kiválasztott két jó pengét, s megindult lefelé a kert végébe. Ott a kert egyik falához támaszkodva állt Achmednek a kamrája. A kamra lakója féldalra dülve hevert.

Nem aludt. Előtte egy fatuskón egy kobak állott, alighanem megint rizspálinkához jutott, mert kidüldelt szemét nagy szeretettel pihentette a kobakon. Ferke megrugta, aztán csak ráfordult.

— Miféle seb az a pofádon?

Achmed feltápáskodott, aztán felkapta a melléte heverő favágó szekerczét s vendége felé sujtott. Ferke kiütötte kezéből a fejszét, azután a füléhez hajolt s németül suttopta.

— Emlékezz arra, aki néked ezt a sebet adta, emlékezz a bíró fiára.

Aztán visszapattanva várta a hatást. A részeg egyszerre kiegyenesedett, kinyújtotta a kezét s megint abban a sajátságos helyzetben, behunyt szemmel megszólalt:

— »A kardomat!«

Ferke rákiáltott:

— Emlékezz vissza arra, hogy ki voltál, itt ez a kard s állj helyt vitézi módra, mert annyi esztendő után le kell számolnunk.

Aztán odadobta neki az egyik kardot, az felvette s kinyitotta szemét és mintha egyik szegletében öröm csillámlott volna fel, hogy újra kardot kap kezébe, vitézi kardot, bajvívásra.

A kettő összecsapott s némán, hangtalanul folyt a tusa, míg a német több sebből vérezve össze nem rogyott. Ferke kivitte a fal mellé egyik mandulafa alá, befogta a szemét s egy Miatyánkot mondott el felette. Aztán odahanyatlott maga is melléje; ellenfele sem felejtette el egészen a kardforgatást, s a penge igen kitűnő volt. Szeme előtt megjelent az első véres gyásznap, mely végzetét felidézte, aztán a mai sötét éjszaka, melyen betelt végzete, a kettő között mint szép szíves szivárvány boltozta be emlékét az a néhány boldog esztendő, amelyet két agg pártfogója mellett töltött. A nekik okozott szomorúság keserű érzetét szívében legyőzte az öröm, hogy nemsokára meglátja szeretteit s lelke mosolyogva szállott el testéből.

* * *

A gyásznap esetet az öreg szolgáló fedezte fel hajnalban, a midőn Achmednek különféle tennivalót akart kiadni. Lélekszakadva futott Mehmedért, ki megilletődve állott meg a két holttest előtt! Allah így akarta, legyen így.

— Allah nagy és hatalmas, ne kutassátok az ő akaratát.

Aznap nem árult senki a bazárban Mehmet gyékényén. Botjára támaszkodva elballagott a lovászmesterhez, s értésére adva a szörnyű esetet, együtt siratták mind pártfogoltjuk sorsát, mind maguk árvaságát. A lovászmester megemlékezett Ferke elbeszéléseiről, s midőn Mehmet előadta, hogy Achmed valamikor német katona volt, megtalálta a rejtett fonalat, amely Ferkét a balsorsba vezette.

Otthon ezalatt kiterítették a holttesteket s lovászmester uram elhozott egy barátot Pérából, aki beszentelte a két halottat, s a két öreg könnyek hullajtása közben nyomta a földbe az ásót, amelylyel megásták a sirt a mandulafa tövében. Egyetlen vigaszuk az volt, hogy érezték, hogy amit a lent nyugovókra a végzet erőszakos keze időnek előtte borított, magukra is nemsokára elteríti majd a természet rendje — az enyészet fátyolát.

Irta: B. L.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utcza 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.